

Suomen luonnonsuojeluliiton Nokian yhdistys ry.
C / o Sari Jaakkola
Raivalantie 283, 39500 Ikaalinen
050 5767 950

2.10.2023

Kyrön luonto ry.
C/o puheenjohtaja Heidi Honkamäki
Nahkakuja 9 A 29, 33230 Tampere
044 0101066
kyronluonto@gmail.com

Suomen luonnonsuojeluliiton Nokian yhdistys ry.
C/o puheenjohtaja Marko Jaakkola
Jaakkolankatu 5 A, 37120 Nokia
040 136 7723
nokianluonto@gmail.com

Suomen luonnonsuojeluliiton Ylöjärven yhdistys ry.
C/o puheenjohtaja Hannu Raittinen
Rengintie 2, 33470 Ylöjärvi
050 048 5422
ylojarvenluonto@gmail.com

Pirkanmaan ELY-keskus
PL 297
33101 TAMPERE

kirjaamo.pirkanmaa@ely-keskus.fi

VIITE: PIRELY/1786/2022

ASIA: Kristiinankaupunki – Nokia 400 +110 kilovoltin voimajohtohanke

Suomen luonnonsuojeluliiton Ikaalisten yhdistys ry, Kyrön Luonto ry, Suomen luonnonsuojeluliiton Nokian yhdistys ry ja Suomen luonnonsuojeluliiton Ylöjärven yhdistys ry lausuvat seuraavaa Fingrid Oy:n voimajohdon Parkano-Nokia-Melo-osuuden ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta ja linjausvaihtoehdoista koskien Hämeenkyrön, Nokian ja Ylöjärven kuntien alueita.

YVA-ohjelma sisältää voimajohtohankkeen sijainnin ja selostuksen sekä luontoarvoja koskevia lainsäädännön edellyttämiä selvityksiä.

Mittavassa YVA-ohjelmassa on nostettu esiin voimajohdon rakentamisen vaikutuksia suunnittelualan luonnonsuojelualueisiin, muutamiin uhanalaisiin eliölajeihin ja elinympäristöihin sekä luonnonoloihin ja kulttuuriympäristöihin. Annetun palautteen johdosta YVA-ohjelmaan on tehty muutamia muutosvaihtoehtoja, mitkä huomioimme ohjelman perusteltavina parannuksina.

YVA-ohjelman miinuksena pidämme sitä, että eri vaihtoehtojen vaikutuksia ja seurauksia ei vertailla, eikä niistä tehdä johtopäätöksiä. Voimajohdon linjauksissa on kysymys luontoon ja maisemaan kohdistuvista, jopa merkittäviä muutoksia aiheuttavista toimenpiteistä, joita ei pidä vähätellä.

Esimerkiksi hankkeen vaikutuksia Pinsiön-Matalusjoen ja Nokian Kaakkurijärvien Natura 2000-alueisiin ei arvioida ja ne mainitaan ylimalkaisesti, mitä pidämme hankkeen vakavana puutteena. Hankkeen vaikutuspiirissä Nokian kaupungin alueella elää uhanalaisia vaarantuneita (VU) liito-oravia (*Pteromys volans*), joiden elinympäristöt tulee ottaa huomioon hankkeen toteutuksessa.

1. Hankkeen vaikutukset luonnonoloihin

Parkanon ja Nokian välisellä voimajohto-osuudella vaikutusten mainitaan kohdistuvan pääosin pienialaisiin lehtoihin, puustoihin perinnebiotooppeihin, suo- ja pienvesikohteisiin sekä metsä- ja vesiläillä suojeltuihin kohteisiin. Luonnon arvokohteista osan sanotaan sijoittuvan jo nykyisellään osittain tai kokonaan johtoalueelle tai sen välittömään yhteyteen. Vaikutusten sanotaan olevan kohtalaisia.

2. Kohdekohtaisia kommentteja

YVA-ohjelmassa mainitaan, että Pinsiönkangas-Ketunkivenkankaan maakunnallisesti arvokas harjualue sijoittuu uudelle johtoalueelle. Vaikutukset Pinsiönkangas-Ketunkivenkankaaseen arvioidaan vähäiseksi.

On huomattava, että noin 4.000 metrin pituinen ja 300-400 metrin levyinen Pinsiönkangas on merkittävä seudullinen ja alueellinen pohjavesialue. Pinsiönlähteen Natura- ja luonnonsuojelualueet sekä Pinsiön-Matalusjoen Natura 2000-alue saavat alkunsa Pinsiönkankaalta. Tämä huomioden kaikki hankkeen Pinsiönkankaan ympäristössä ja Pinsiön-Matalusjoen valuma-alueella suoritettavat toimenpiteet tulee suunnitella niin, että Pinsiönlähteeseen ja Pinsiön-Matalusjokeen ei kohdistu kuormitusta, eikä veden pilaantumisen riskiä.

Mielestämme Pinsiönlähteen ja Ylä-Pinsiön kyläasutuksen länsipuolelle osoitettu uusi vaihtoehtolinjaus on perusteltu ja kannatettava. Läntinen linjaus säilyttäisi Pinsiönlähtelehdon luonnonsuojelualueen elölajistolle välttämättömän suojuspuuston. Lähtelehdot ovat uhanalaisia vaarantuneita (VU) luontotyyppisiä.

Voimajohdon läntinen linjaus poistaisi hankkeen Pinsiönlähteeseen sekä Pinsiön-Matalusjokeen ja joen merkittäviin eliölajeihin jokihelmisimpukkaan ja sen väli-isäntänä elävään purotaimeneen kohdistuvia riskejä.

Läntinen linjaus suojelisi Pinsiönlähteen voimakkailta valo- ja haihduntamuutoksilta, jotka olisivat lähteen vieressä kulkevan itäisen linjauksen auttamattomia seurauksia. Ylä-Pinsiön kylämaisema säästyisi uusilta vaurioilta.

YVA-ohjelmassa on tunnistettu luonnonsuojelulain 54 §:n mukainen poikkeusluvan tarve Ylä-Pinsiön

lähdelehto 2:n kohdalla, missä levenevä johtoalue sijoittuu suojelualueen koilliskulmaan sekä Kaakkurijärvien yksityiselle luonnonsuojelualueella nykyisen voimajohdon rinnalle sijoittuvassa Alinenjärven itäisessä reittivaihtoehdossa.

Poikkeusluvan tarve mitätöityy, kun voimajohto siirretään kulkemaan Ylä-Pinsiön kyläasutuksen ja Pinsiönlähteen länsipuolelle.

Ikaalisten alueella uusi voimajohto kulkee entisen vieressä ja laajentaa siten johtoaukean leveyttä. Välittömässä läheisyydessä on myös rautatie. Tämä aiheuttaa ongelmia erityisesti kapealla Vahonkosken kannaksella, joka on maisemallisesti edustava, suosittu virkistyspaikka. Joen varresta ja ympäristön metsäkuviolta on tehty myös runsaasti liito-oravahavaintoja viimeisen viiden vuoden aikana (laji.fi). Arviointiselostuksesta ei käy ilmi, onko havainnot otettu huomioon linjauksen suunnittelussa. Uusi linjaus sijoittuu todennäköiselle liito-oravareviirille ja lisää elinympäristöjen pirstoutumista. Vahojoen ympäristö on tyypillistä liito-oravan elinympäristöä, josta löytyy runsaspuustoisia tuoreen ja lehtomaisen kankaan varttuneita sekametsiä, rantametsiä ja pellon reunoja. Esitämme, että uusi voimajohto sijoitetaan olemassa olevaan johtokäytävään.

3. Vaikutukset jokihelmisimpukkaan ja purotaimeneen

Pinsiönlähde kokoa vetensä lähteen pohjoispuolella sijaitsevalta Pinsiönkankaalta. Pinsiönlähteellä on Ylöjärven ja Nokian kuntien kesken jakautuva lehdon ja lähteen suojelualue. Ylöjärven puolella on suojelualueella 0,5 ha ja Nokian puolella 1 ha.

Pinsiönlähteestä saa alkunsa 13 kilometrin mittainen Pinsiön-Matalusjoki, joka laskee lounaaseen Jokinenjärveen. Joessa elää jokihelmisimpukka (*Margaritifera margaritifera*) eli raakku ja sen välisäntä purotaimen (*Salmon trutta m. fario*) eli tammukka. Eläkseen raakku tarvitsee toukkavaiheen kodikseen purotaimenta, jonka kiduksissa se viettää ensimmäisen vuotensa.

Punaisen kirjan vuoden 2019 uhanalaisluokituksessa jokihelmisimpukka on erittäin uhanalainen (EN). Se on kiistattomasti Pirkanmaan ja koko Etelä-Suomen arvokkain ja vanhimmaksi, Suomessa jopa 200-vuotiaaksi elävä eliölaji.

Raakku on luonnonsuojelulain asetuksen 1997/160 liitteen 4 2021/521 erityissuojeltava laji sekä koko maassa rauhoitettu eläinlaji (LSA 1997/160, liite 2a 2021/521). Raakku on EU:n luontodirektiivin II-liitteen ja V-liitteen laji, jonka elinympäristöä ei saa heikentää eikä hävittää.

Raakku ja purotaimen ovat säilyneet Pinsiön-Matalusjoessa jääkauden päättymisestä alkaen 8000 vuotta sitten. Molemmat näistä edellyttävät elinehdoikseen viileää ja happirikasta Pinsiönlähteen pohjavettä. Lähteen ympärillä oleva puusto pitää yllä veden laadulle välttämätöntä varjostusta, viileyttä, vesikasvillisuutta ja muuta eliölajistoa. Lohikalana purotaimenen on todettu nousevan lähteelle saakka.

Jotta raakun ja purotaimenen elinympäristönä olevan Pinsiön-Matalusjoen vesi säilyy merkittävillä ja korvaamattomilla eliölajeille suotuisana, Fingrid-voimajohdon linjauksen pylväät tulee kohdentaa niin, että rakennustöistä ja kaivauksista ei aiheudu haittoja joen valuma-alueelle enempää Pinsiönharjulla kuin Ylä- ja Ala-Pinsiössä ja Mettisissä.

4. Virtavedet

Suunnittelualueen merkittäviksi virtavesiuomiksi voimajohtoreitillä Parkanon ja Nokian välisellä osuudella mainitaan Pinsiön-Matalusjoen ohella Hämeenkyrön kunnan alueella sijaitseva Lavajoki. Lisäksi mainitaan muutamista pienistä järvistä ja puroista. Voimajohdon rakentamisen pienvesistöihin ja pohjavesiin kohdistuvien vaikutusten sanotaan olevan vähäisiä ja hallittavissa suojausmenetelmillä.

On huomattava, että Lavajoki laskee Rökkakosken kautta Sarkkijanjärven Natura 2000-alueelle.

5. Vaikutukset Pinsiönlähteeseen ja Pinsiön-Matalusjokeen

Esitämme voimajohdon linjaukselle läntistä vaihtoehtoa ja perustelemme esitystämme Pinsiönlähteen ja Pinsiön-Matalusjoen merkittävien eliölajien ja niiden lähde- ja vesielinympäristön säilymisellä.

Jos voimajohto rakennetaan Fingridin YVA:ssa esitetyllä tavalla Pinsiönlähteen itäpuolelle, se edellyttää johdon länsipuolen puuston hakkuuta lähdeettä ympäröivä Natura- ja luonnonsuojelualue mukaan lukien noin 80 metriin saakka voimajohdosta. Lisäksi on huomioitava, että hakkuun haihduttava vaikutus ulottuisi 30 metriä kauemmas hakkuun rajalta. Tämän seurauksena Pinsiönlähteen ympäristö kuivuisi ja lähdeluonto taantuisi.

Hakkuu tarkoittaisi lähteen haihtumista, veden lämpiämistä ja joen veden hyvän tilan ja joessa elävän eliölajiston elinympäristön huononemista. Veden lämpeneminen vaikuttaisi myös raakun ja purotaimenen selviämiseen. Pahimmillaan haihtuminen aiheuttaisi joen kriittistä vähävetisyyttä ja jopa kuivumista, jota on koettu 2000-luvun kesien pitkinä helteisinä kausina. Ilmastonmuutoksen edetessä vakavat sääilmiöt tulevat toistumaan ja pahenemaan.

Lähteen veden hyvästä laadusta riippuvaisten raakun ja purotaimenen elinehtojen säilyminen ovat jääneet huomiotta sekä voimajohdon linjauksessa että hankesuunnitelmaa arvioivassa YVA:ssa, mitä pidämme arvioinnin vakavana puutteena ja laiminlyöntinä. Kyseessä on myös mm. pohjavedenottamo jonka vettä käyttää päivittäin noin 20 000 – 30 000 ihmistä.

6. Vaikutukset Nokian Kaakkurijärvien Natura 2000-alueelle.

Kaakkuri (*Gavia stellata*) on Euroopan Unionin lintudirektiivin liitteen 1. suojeltava laji. Voimajohtohanke sivuaa Kaakkurijärvien Natura-aluetta länsiosassa.

Ylä-Pinsiön eteläpuolella Hangaslammin itäisen ja läntisen vaihtoehdon vaikutukset mainitaan vähäisiksi, ja itäisessä vaihtoehdossa johtoaluetta muodostuisi vähemmän. Tässä huomautamme, että kaakkurit ovat useina vuosina onnistuneesti pesineet Hangaslammissa, myös vuonna 2023. Jo nykyinen voimajohto on riski niiden ja lähistöllä pesivien kurkien lentoreiteille. Itäinen linjaus aiheuttaisi lisäriskejä linnustolle ja alueen liito-oraville.

Noin 1.500 metriä Hangaslammissa etelään sijaitsevat Heinijärvet, joita YVA:ssa ei mainita

arvokkaina luontokohteina. Itäisellä Heinijärvellä on ollut kaakkurien reviiri jo vuosikymmenet. Järven länsipään yli kulkeva voimalinja on suuri riski lentoon nouseville ja laskeutuville kaakkureille, minkä todentaa voimalinjan alta on löydetty linjaan lentänyt kuollut kaakkuri.

Tämä puoltaa uuden voimajohdon siirtämistä Heinijärvien länsipuolelle ja olemassa olevan johdon siirtämistä samoihin pylväisiin. Tähän uuteen paikkaan siirrettävään linjaan on asennettava lintuvaroituspalloja ja -merkkejä. Lisäksi niitä on asennettava kaikkialle kautta koko voimalinjan paikkoihin, jotka kulkevat linnustollisesti arvokkaiden alueiden vieressä tai lähellä tai risteävät näitä.

Alinenjärven ympäristön keskimmäisen ja itäisen vaihtoehdon osalta vaikutusten mainitaan olevan vähäiset. Alinenjärven itäinen vaihtoehto tukeutuu nykyiseen voimajohtoreittiin, jolloin johtoaluetta muodostuu vähemmän ja vaikutukset ovat hieman vähäisemmät kuin keskimmäisessä. Alinenjärven ympäristön läntisessä vaihtoehdossa vaikutukset ovat kohtalaiset Ummenlammenvuoren puron osalta.

Toteamme tähän, että Alinenjärvellä pesii kuikka (*Gavia arctica*), jolle nykyinen voimajohto on riski. Lisäksi johto rikkoo haitallisesti Alinenjärven maiseman.

Vaihtoehtona esitämme, että Ylä-Pinsiön länsipuolen vaihtoehtoinen linjaus kulkee kokonaan läntisen Hangaslammen, Heinijärvien ja Alinenjärven länsipuolta etelään.

Yhdymme Nokian kaupungin kantaan, jossa esitetään olemassa olevan ja uuden voimajohdon rakentamista samoihin pylväisiin yllä esitetyllä tavalla Ylä-Pinsiön asutuksen ja Kaakkurijärvien länsipuolella välillä Pinsiö-Melo. Näin hankkeen arvokkaihin ja korvaamattomiin eliölajeihin kohdistuvat riskit vähenevät huomattavasti.

7. Ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa merkittävät kulttuuriympäristöt sanotaan huomioidun seuraavasti

Voimajohtoreitti risteää valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön Ylöjärven Ylä-Pinsiössä. Valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita ei sijoitu johtoalueelle. Maakunnallisesti arvokkaista alueista- ja kohteista uusi johtoalue sijoittuu kolmelle maisemallisesti arvokkaalle alueelle ja kahdelle kulttuuriympäristöltään arvokkaalle alueelle. Lisäksi voimajohtoreittiin rajautuu yksi paikallisesti merkittävä kulttuuriympäristö Nokian Pinsiössä.

Parkanon ja Nokian välisillä vaihtoehtoisilla reittiosuuksilla Pinsiönkankaan läntisessä vaihtoehdossa vaikutusten kerrotaan olevan vähäisiä, mutta itäisessä vaihtoehdossa taas suuria Ylä-Pinsiön lähdelehdon sekä paikallisesti suuria yhden norokohteen osalta.

Merkittävänä yhteiskunnallisena toimijana Fingrid Oy:n tulee toimia esimerkillisesti ja osoittaa ympäristövastuuta pitkän ajan suunnitelmissaan. Voimajohtojen aiempien linjausten ja rakentamisen aikaan ei ollut nykyistä lainsäädäntöä, silloin ei tunnettu ilmastonmuutosta eikä luontokatoa.

Nyt elämme keskellä luonnon säilymisen kriisejä ja vastuu niiden torjumisesta kuuluu kaikille.

2.10.2023

Sari Jaakkola
Puheenjohtaja
SLL Ikaalinen ry.

Sonja Lamppu
Sihteeri
SLL Ikaalinen ry.

Heidi Honkamäki
Puheenjohtaja
Kyrön Luonto ry

Anne Rantala
Sihteeri
Kyrön luonto ry

Marko Jaakkola
Puheenjohtaja
SLL Nokia ry.

Keijo Rantanen
Sihteeri
SLL Nokia ry.

Hannu Raittinen
Puheenjohtaja
SLL Ylöjärvi

Halla Savisaari
Sihteeri
SLL Ylöjärvi